

Коробейник А. Ю.

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

Економічна криза – це фаза економічного циклу, під час якої відбувається різке відновлення порушених відтворювальних пропорцій шляхом спаду виробництва, недовантаження виробничих потужностей, зростання безробіття та ін. Це явище періодично повторюється і виявляється у надвиробництві капіталу і товарів.

Економічні кризи охоплюють усі галузі й види діяльності, тому вони багатогранні і мають специфіку залежно від сфери, тривалості й середовища функціонування. Кризи поділяються на певні види, що відображають різні сторони одного й того ж кризового процесу.

Криза надвиробництва характеризується тим, що охоплює всі сфери господарства, їй властиві велика глибина і тривалість, у ній відображається вся сукупність суперечностей і диспропорцій.

Промислова криза виявляється у невідповідності між масою вкладених у галузь виробничих сил і можливістю їх прибуткового застосування. Промислова криза супроводжується кризою праці: скорочується кількість і тривалість робочих днів, знижується заробітна плата працюючих, зростає кількість звільнень робітників і службовців.

Проміжна криза перериває на певний час перебіг фази піднесення або пожвавлення. Така криза менш глибока та тривала і має локальний характер.

Часткова криза охоплює не всю економіку, а певну сферу економічної діяльності.

Галузева криза є кризою в одній з галузей народного господарства, що може виникнути у будь-якій фазі циклу.

В ієрархії економічних криз досить значне місце належить структурним кризам, під якими розуміють енергетичну, сировинну, продовольчу, екологічну, валютно-фінансову кризи. Вони є наслідком одностороннього розвитку одних галузей на шкоду іншим.

Товарна криза виявляється у невідповідності між товарами і цінами. Ціни на товари часто значно підвищуються поза залежністю від запасів цих товарів і попиту на них. Спекулятивні кризи є наслідком спекулятивного підвищення цін в умовах дефіциту товарів і послуг, спаду виробництва, збідніння населення. Такі кризи не можуть тривати довго, тому що сприяють виникненню штучного надвиробництва товарів, падінню цін і оживленню попиту. Аграрна криза означає такий стан сільського господарства, за якого значна частина населення зазнає майнової шкоди, зниження життєвого рівня, підприємства розоряються. Специфіка аграрних криз полягає в тому, що вони охоплюють тільки сільське господарство, не мають циклічного характеру, є тривалішими, ніж промислові кризи.

Друга половина ХХ ст. зумовила деякі особливості економічних криз і циклів: останні стали менш глибокими і довгочасними, для фаз циклу характерна асинхронність їх настання, серед видів криз переважають

структурні, проміжні кризи, посилюються інфляційні процеси в економіці країн світу.

Робота виконана під керівництвом ас. кафедри менеджменту Вихристюк М. О.